

DOI: <https://doi.org/10.54937/ssf.2024.23.1.37-44>

Triedny učiteľ ako činiteľ komunikačnej súdržnosti pre úspešnú spoluprácu rodiny a školy

The Class Teacher as an Agent of Communicative Cohesion for Successful Family-School Cooperation

Gabriela Siváková

Abstract

The paper focuses on the importance of the class teacher as a key factor in building and maintaining strong links between the family and the school, with an emphasis on mutual understanding, respect and cooperation. It describes how the class teacher's communicative competencies are manifested in the development of individual approaches to pupils and how these teachers can be instrumental in addressing the various challenges presented by the classroom.

Keywords: Class teacher. Competences of the class teacher. Family-school cooperation. Communication cohesion.

Úvod

V dynamickom spoločenskom prostredí, v ktorom sa vzájomná prepojenosť medzi rodinou a školou stáva kľúčovým prvkom úspešného vzdelávania, zohráva triedny učiteľ zásadnú úlohu ako prostredník, organizátor a facilitátor komunikácie. Jeho úloha však nie je len o prenose učebnej látky, ale sa rozširuje do oblasti vytvárania komunikačnej súdržnosti, ktorá zaisťuje efektívnu a pozitívnu interakciu medzi rodinou a školou. Je to komplexný proces, v ktorom zohráva kľúčovú rolu práve komunikácia medzi triednym učiteľom a rodičmi. Táto vzájomná spolupráca a otvorený dialóg sú prvkami, ktoré formujú pozitívne vzťahy a prispievajú k úspešnému vývoju žiakov. V každej triede sa stretávame s rôznorodými potrebami a osobnosťami žiakov. A práve komunikácia triedneho učiteľa s rodičmi môže byť kľúčom k individuálnemu prístupu. Každá trieda prináša svoje vlastné výzvy a dynamiku. Staváním mostov medzi triednym učiteľom a rodičmi sa vytvára otvorený priestor pre komunikáciu.

Rozsah činností triedneho učiteľa je neskutočne pestrý, taktiež časovo a psychicky veľmi náročný. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že byť dobrým triednym učiteľom, ktorý vie triedu koordinovať, vie byť dieťaťu

dobrým a objektívnym radcom a popritom zvládať všetky ďalšie aktivity spojené s funkciou triedneho učiteľa je jednou z najviac možných dosiahnuteľných mét v učiteľskom povolání. Triedny učiteľ pri svojej činnosti spolupracuje s ostatnými učiteľmi a taktiež rodičmi. Pedagóg pôsobí v roli rodiča, učiteľa, vychovávateľa, pedagóga voľného času, majstra, trénera, vedúceho záujmového útvaru, vedúceho občianskeho združenia a je základným činiteľom výchovy a vzdelávania detí a mládeže. V každom z týchto procesov výchovy a vzdelávania pôsobí prostredníctvom samotného obsahu a uplatňuje pri tom vybrané formy, metódy a prostriedky výchovy a vzdelávania. Preto musíme konštatovať, že okrem profesijných a odborných predpokladov sú pre úspešnú pedagogickú činnosť učiteľa - pedagóga veľmi dôležité aj komponenty ako pedagogický takt, komunikatívnosť, tvorivosť, pozitívne charakterové vlastnosti, manažérske schopnosti a podobne.

Postavenie triedneho učiteľa v súčasnom školstve

Kritické pripomienky k práci a osobnosti učiteľa sa týkajú hlavne výchovného pôsobenia. Právom sú práve výchovné úlohy pokladané za základné z práce triedneho učiteľa. V každodennom kolotoči povinností však môžu výchovné úlohy ustupovať do úzadia za samotné vyučovanie, administratívu a organizáciu práce. Povolanie triedneho učiteľa súvisí s určitou profesiou, podľa druhu učebných predmetov a predpokladá určité vedomosti a schopnosti, záujmy a niektoré povahové črty. Na druhej strane povolanie učiteľa súvisí zároveň s profesiami, v ktorých je podstatný styk s ľuďmi, hlavne deťmi a mladými ľuďmi. V praxi je však veľmi ťažké sklbiť obe hľadiská práce triedneho učiteľa. Triednym učiteľom sa vždy stáva učiteľ, ktorý je to tejto funkcii poverený riaditeľom školy. Na súčasného triedneho učiteľa sa kladú veľmi vysoké nároky. V rámci svojej pozície plní učiteľ niekoľko rolí. Nie je možné tieto role od seba odtrhnúť, pretože jeho práca je výsledkom prepojenia všetkých. Triedny učiteľ je manažér. Je potrebné, aby mal riadiace schopnosti, vedel organizovať vyučovanie, podporoval učenie a usmerňoval žiakov ako sa učiť, diagnostikoval učebné štýly a neúspechy v učení. Jeho úlohou je pripraviť žiakov do života, aby dokázali samostatne a úspešne naplniť svoje predsavzatia, a to svojím zodpovedným prístupom (Hájičková, 2013). Triedny učiteľ ďalej pôsobí aj v ako poradca a konzultant. Svojou činnosťou pomáha žiakovi riešiť situácie v škole ale aj v živote, pomáha pri orientácii a výbere vzdelávacej a životnej dráhy. Úlohou triedneho učiteľa je v tejto role ponúknuť žiakovi také prostredie, kde si môžu vyskúšať kontakty s okolím, zaradiť sa v spoločnosti, mať práva ale i povinnosti. Triedneho učiteľa môžeme ďalej vnímať aj ako sociálneho partnera. V porovnaní so žiakmi, predstavuje triedny učiteľ skúseného partnera, ktorý často vo výchove nahrádza rolu rodiča. Mal by pomôcť žiakovi vedieť vnímať svoje pocity a zmeny, ktoré prichádzajú, vedieť sa im prispôbiť, vzoprieť

sa, postaviť sa za svoj názor a vedieť si ho obhájiť. Triedneho učiteľa môžu niektorí žiaci vnímať aj ako novátora či výskumníka. Táto rola súvisí so zmenami v školskej legislatíve. V žiakoch je potrebné prebudiť sebaopoznávanie a sebarealizáciu prostredníctvom motivácie a tvorivých podnetov. Žiaci môžu triedneho učiteľa vnímať aj ako kooperátora pre žiaka v učiteľskom zbore. Dôraz sa kladie na tímovú spoluprácu v rámci mimotriednych a mimoškolských aktivít. Úlohou triedneho učiteľa je, ale hlavne, budovať triedne spoločenstvo ako model veľkej rodiny a meniť triedu na skutočný svet, v ktorom je každý žiak jedinečnou osobnosťou.

Vo všeobecnosti môžeme povedať, že triedny učiteľ je osoba, ktorá organizačne riadi a výchovne vedie kolektív žiakov v triede. Zároveň koordinuje výchovnú a vzdelávaciu činnosť všetkých učiteľov, ktorí vyučujú v jeho triede a okrem toho, musí tiež spolupracovať s rodičmi. Ako uvádza Čavajdová (2006) hlavným poslaním triedneho učiteľa je, aby triedny učiteľ predstavoval prístav, ale zároveň aj hnaciu silu, ktorá prostredníctvom motivácie a tvorivých predmetov poháňa dieťa na jeho ceste k úspechu. Pokiaľ triedny učiteľ pozná svoju triedu, tak vie, ako môže pomôcť.

Z vyššie uvedeného môžeme konštatovať, že triedny učiteľ potrebuje okrem všeobecných vedomostí z pedagogicky aj znalosti zo psychológie. Musí mať tiež dobré komunikačné schopnosti, dobrú osobnostnú výbavu a veľmi dobré organizačné schopnosti. Od triedneho učiteľa sa očakáva, aby sa zameriaval na kladný vzťah so svojimi žiakmi a to na úrovni priateľskej ale zároveň profesijnej. Medzi veľmi príjemné momenty pre triedneho učiteľa patria chvíle, kedy triedu učiteľa v nej pôsobiaci chvália, či v momente keď dostane pochvalu od riaditeľa školy. Triedny učiteľ má veľký vplyv aj na rodičov, musí byť pripravený reagovať v rôznych výchovných situáciách, ktoré prináša každodenná prax.

Je potrebné povedať, že kompetencie učiteľa sú neodmysliteľnou súčasťou efektívnej práce učiteľa. V rámci nadobudnutých, najmä osobných kompetencií, akými sú empatia, flexibilita, tvorivosť, pozitívny vzťah k žiakom a povolaniu, môže učiteľ vytvárať priaznivú klímu v triede. Hlavne preto je možné povedať, že sociálno-psychologické hľadisko kompetencií smeruje k ovplyvňovaniu optimálnej klímy.

Funkciu triedneho učiteľa má zastávať učiteľ s určitými kompetenciami, teda s určitými predpokladmi pre úspešné vykonávanie uložených činností a s určitou dávkou životných a pedagogických skúseností.

Cieľom výchovy a vzdelávania je získať kompetencie, a to najmä v oblasti komunikačných schopností, ústnych spôsobilostí a písomných spôsobilostí, využívania informačno-komunikačných technológií, komunikácie v štátnom jazyku, materinskom jazyku a cudzom jazyku, matematickej gramotnosti, a kompetencie v oblasti technických prírodných vied a technológií, k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie a občianske kompetencie, podnikateľské schopnosti a kultúrne kompetencie, posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu,

ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre, pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť, získať všetky informácie o právach dieťaťa a získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám. Triedny učiteľ rovnako ako ostatní vyučujúci v triede má prejavovať maximálne úsilie pri splnení základných cieľov výchovy. Je potrebné zdôrazniť, že navodenie ideálnej atmosféry v triede vedie k vyššej efektívnosti hodín a tým aj rýchlejšiemu dosiahnutiu cieľa. Žiaci si musia byť vedomí toho, že pravidlá stanovené triednym učiteľom musia dodržiavať aj na iných hodinách. Musia byť na takej úrovni vzájomnej komunikácie, vzájomnej dôvery a spolupráce, že triedny učiteľ hoci nie je prítomný na vyučovacej hodine iného predmetu, je ho tam cítiť prostredníctvom žiakov.

V súvislosti s komunikačnými kompetenciami, efektívnosťou komunikácie, sa Wilson (1991, porov. Bakošová, 2010) zmiňuje o tom, že „dialóg je umenie“. Ak sa tomu nenaučíme, naše vzťahy s ostatnými sa menia na nepriateľské diskusie a polemiky. Na druhej strane, ak prebieha dialóg efektívne, všetci zúčastnení majú dostatočný pocit istoty, aby slobodne vyjadrili svoje presvedčenie a nemuseli mať obavu z možných negatívnych dôsledkov. Ako uvádza Bellová (2018), tak v škole môžu nastať aj problémové situácie. Úlohou učiteľa je minimalizovať ich cestou riadeného pedagogického procesu, komunikácie, ako aj samotnými schopnosťami učiteľov rozvíjať výchovné účinné vzťahy k žiakom. a techniky nedosiahneme výrazný pokrok v ekonomike.

Spolupráca triedneho učiteľa so zákonnými zástupcami žiakov

Na základnej škole, najmä pri vstupe dieťaťa do prvého ročníka, je veľmi dôležitá komunikácia a spolupráca triedneho učiteľa s rodinou a hlavne s rodičmi dieťaťa. Komunikácia a spolupráca so zákonnými zástupcami žiakov patrí k ďalším základným úlohám a povinnostiam, ktoré má učiteľ plniť. Najpoužívanejším a zároveň najlepším spôsobom, ako získať potrebné informácie, je rozhovor učiteľa s rodičmi alebo inými rodinnými zástupcami žiaka. Aj keď to nie je vždy ľahké, triedny učiteľ by sa mal pri realizácii spolupráce so žiakmi opierať o pomoc ich rodičov. Veľmi dôležitá je pomoc rodičov pri riešení výchovných a vyučovacích problémov. Triedny učiteľ by mal odovzdávať rodičom informácie o žiakovi, napr. o prospechu, správaní, ponuke mimoškolských aktivít a záujmových krúžkov (Cangelosi, 1994).

Učiteľ musí pristupovať k rozhovoru so zákonnými zástupcami žiaka veľmi profesionálne, pretože kvalita rozhovoru akou komunikuje učiteľ s rodinou žiaka, vytvára predpoklad pre jeho budúcu spoluprácu s rodičmi žiakov. Dobrý vzťah triedneho učiteľa s rodičmi žiakov zvyšuje motiváciu rodičov angažovať sa na živote a chode školy. Prostredníctvom komunikácie sprostredkujeme obsahy, vyjadrujeme k danému obsahu svoj postoj, a teda

to, či nám na danej téme záleží alebo nie. Vyjadrujeme vzťah ku komunikačnému partnerovi. V komunikácii učiteľ – žiak, by mal učiteľ dbať na to, aby rodičia videli, že učiteľovi na ich dieťaťi záleží, že sa o neho zaujíma a pomáha mu dosahovať čo najlepšie výsledky. Pri komunikácii ďalej vyjadrujeme svoje emócie, ktoré môžu byť priamo úmerné danej situácii, o ktorej sa diskutuje. Prezrádzame atribúty o sebe, to znamená, že prezrádzame, či sme vtipní, pokojní, akú máme slovnú zásobu a vyjadrovacie schopnosti. Poslednou zložkou je vyjadrovanie predstavy o ďalšej komunikácii alebo jej smere. Práca učiteľa s rodičmi je veľmi náročná a na primárnom stupni najnáročnejšia. Stáva sa veľmi často, že v dôsledku chybnej a nepresnej komunikácie dochádza k skresleniu a nepochopeniu informácií. (Hanuliaková, 2016)

K najlepšej forme spolupráce a komunikácie triedneho učiteľa s rodičmi patria osobné stretnutia. Triedny učiteľ má možnosť sa so zákonnými zástupcami žiaka stretnúť hlavne na rodičovských združeniach, ktoré sa spravidla konajú jedenkrát za štvrťrok. Na rodičovských združeniach sú rodičia žiaka informovaní hlavne o prospechu ich dieťaťa, o prograse v rôznych oblastiach ale aj o disciplíne dieťaťa. Komunikácia učiteľa so zákonnými zástupcami žiaka jedenkrát za štvrťrok, ale podľa môjho názoru nie je vôbec dostačujúca. Rodičia sú tak triednym učiteľom často pozývaní aj mimo triednych združení v prípade, ak treba akútne riešiť nejaký problém, či už pri zhoršení prospechu žiaka, pri zhoršení dochádzky do školy, prípadne zhoršenia disciplíny.

V súčasnej uponáhľanej dobe, kedy sú rodičia často krát veľmi pracovne vytiažení, využíva triedny učiteľ pri kontaktovaní žiakov a pri komunikácii s nimi nové moderné komunikačné prostriedky. Bežným komunikačným prostriedkom sa stal e-mail, SMS či sociálne siete a samozrejme prostredie internetu. Je však len na dobrovoľnosti učiteľa, či poskytne zákonným zástupcom žiakov svoje telefónne číslo, e-mailovú adresu prípadne meno na sociálnych sieťach. Vďaka novým moderným komunikačným zariadeniam sa môžu rodičia žiakov kedykoľvek u učiteľa informovať o prospechu, dochádzke, prípadne opýtať na iné veci, ktoré zákonného zástupcu žiaka zaujímajú. Túto situáciu môžeme sledovať ako u nás na Slovensku, tak aj v Čechách, kde podľa Chmuru (2020), na rozdiel od žiakov, ktorí informačné technológie využívajú intuitívne, niektorí učitelia, najmä tí starší, ich využívanie nepodporujú a častokrát sa tomu aj bránia.

Ako uvádza Tišťanová (2012), dôležitý a rozhodujúci význam pri výchove dieťaťa, majú práve rodina a škola. Každý zákonný zástupca žiaka má iné životné priority a preto, je len na učiteľovi žiaka, aby v ňom vzbudil aktívny záujem o svoje dieťa. Úlohou učiteľa je napríklad aj oslovit' zákonných zástupcov žiakov k činnosti napríklad v Rade školy. Vo všeobecnosti však môžeme povedať, že je len na učiteľovi, aký dojem vzbudí na zákonných zástupcov žiakov. Pretože je vždy ľahšie spolupracovať so zákonným zástupcom žiaka ak cíti v učiteľovi určitú oporu, nie je plachý a nebojí sa

odpovedať na kladené otázky. V takomto prípade je zväčša spolupráca so zákonnými zástupcami žiaka väčšinou bez problémov a zákonný zástupca žiaka spolupracuje so školou veľmi rád. Ak sú rodičia zo stretnutia s učiteľom rozpačití, nevedia, čo môžu od učiteľa čakať, je spolupráca obťažnejšia, mnohokrát až nemožná.

Poznáme niekoľko zásad dobrej spolupráce školy a rodiny, ktoré by učiteľ pri komunikácii s rodičmi mal vedieť. Ide hlavne o základné problémy rodinnej výchovy. Učiteľ privíta, ak ho rodič upozorní napríklad na skutočnosť, že dieťa je zverené matke, prípadne otcovi, že má jeden z rodičov zákaz priblížiť sa k dieťaťu, má striedavú starostlivosť, aby učiteľ vedel, na koho sa môže v prípade potreby obrátiť. Učiteľ by mal rodičov spoznať samozrejme v prvom ročníku základnej školy do najväčšej možnej miery. Niektorých rodičov spoznáva už pri zápise žiakov do školy, iných pozná z osobného života. Učiteľ by mal vedieť, aký je názor rodičov na vzdelanie a aký vzťah majú rodičia s deťmi. Nie vždy je to ale možné. Častokrát si len domýšľa zo správania detí, ako to asi v rodine prebieha. Ak je dieťa smutné, náhle sa mu zmení prospech a správanie, je to signál, že asi v rodine nebude všetko v poriadku. Vtedy je na učiteľovi, aby svojmu žiakovi pomohol a upozornil na zistené zmeny. Učiteľ by mal byť tiež poradcom. Ak si rodičia nevedia v niektorej oblasti poradiť a požiadajú učiteľa o pomoc, mal by byť schopný adekvátne im pomôcť a poradiť v rôznych veciach, ktoré sa ale samozrejme týkajú školy a ich detí. V neposlednom rade by mal byť učiteľ schopný naplánovať rodičovské združenie, zorganizovať rodičov, aby sa našiel vhodný kandidát do rady rodičov. Učiteľ by mal vystupovať milo, prirodzene, byť k rodičom ústretový a v prípade potreby im pomôcť. (Pařízek, 1988).

Existujú rôzne typy rodičov, s ktorými musí učiteľ spolupracovať. Niekoľko typov uvádza Dravecký (2013):

- Rodičom, ktorý sa vyhýba spolupráci s triednym učiteľom a so školou. Je to veľký problém, najmä keď ide o rodičov žiaka mladšieho školského veku, ktorý vstupuje do školy. Učiteľ potom musí hľadať hlbšie príčiny nezájmu rodičov napríklad aj sociálne podmienky, v ktorých žiak vyrastá, aby sa postupne dostal k tomu, prečo rodičia o svoje dieťa neprejavujú záujem.
- Rodičom, ktorý neakceptuje pozvanie do školy a je ľahostajný k spolupráci. Takíto rodičia tiež o svoje dieťa neprejavujú veľký záujem. Nezúčastňujú sa na rodičovských združeniach, nereagujú na výzvu od učiteľa na stretnutie.
- Rodičom, ktorý potrebuje povzbudenie a podporu pre nadviazanie spolupráce s učiteľom a so školou. Pri takomto type rodiča je spolupráca veľmi zložitá, ale nie nemožná. Rodič potrebuje trochu povzbudiť a podporiť, napríklad prostredníctvom učebných výsledkov svojho dieťaťa.
- Rodičom, ktorý chce spolupracovať so školou, prináša rôzne nové nápady a postrehy. Toto je typ rodiča, s ktorým by chcel spolupracovať každý

učiteľ. O svoje dieťa sa zaujíma, pomáha pri rôznych mimoškolských činnostiach a nemá problém pomôcť, kedykoľvek ho učiteľ požiada.

- Príliš aktívnym, autoritatívnym rodičom, ktorý by v škole rád dominoval a riadil celú spoluprácu sám. Je to typ rodiča, s ktorým spolupráca nie je jednoduchá.

Rozdielne typy pováh u zákonných zástupcov žiakov spoznáme aj vtedy, keď učiteľ spozoruje na žiakovi nejakú poruchu. Je veľmi dôležité pri zistení nejakej poruchy, informovať o tomto zistení zákonného zástupcu žiaka, aby mohol tento problém ďalej riešiť. Je dôležité najmä pre žiakov základných škôl odhaliť prípadnú poruchu alebo nadanie, aby psychológ mohol určiť presnú diagnózu. Žiakovi to veľmi pomôže a veľakrát sa aj vyjasní príčina dosahovania slabých výsledkov v škole, či slabých výsledkov v správaní.

Záver

Dobry učiteľ prehodnocuje situácie, vzťahy, komunikáciu. Vedieť sa vhodne pýtať na záležitosť, ktorá pochádza z poznania celého radu typológie otázok: opytovacích, zisťovacích, viacnásobných, vzdelávacích, výchovných, aktivizujúce k odpovedi. Pri téme otázok je potrebné upozorniť na to, že nie je možné stále sa pýtať, nedávať otázku ihneď po zodpovedaní, nepýtať sa, ak vidíme, že sa komunikujúci partner odmlčí, nepýtať sa v snahe predviesť, čo všetko vieme a dokázať, že druhá strana nie. Nepoužívať formuláciu „prečo“, nepýtať sa na otázku protioptázkou. Spätnú väzbu je potrebné dávať v okamihu, keď ju príjemca môže vnímať, t. j. v relatívnom klude a keď si ju sám želá. Spätná väzba by mala byť konkrétna a mala by sa vzťahovať len na početný obsah a situáciu. Treba pripomenúť, že nie každá spätná väzba odráža objektívnu skutočnosť. Pri jej odovzdávaní je potrebné sa vyvarovať pridávaniu iných obsahov, zveličovaniu, či vytrhnutiu určitého údaju z kontextu. (Bakošová a kol., 2010).

Spolupráca rodiny a školy je mimoriadne dôležitým momentom v oblasti skvalitnenia výchovy vzdelávania. Odstrániť mnohé ťažkosti počas školskej dochádzky žiakov pomáha práve záujem rodičov o školské dianie. Školy musia neustále vytvárať priestor na vedenie dialógu medzi učiteľmi a rodičmi, na otvorenosť voči rôznym názorom a návrhom tak, aby navrhované riešenia boli pre rodičov aj učiteľov prijateľné. Predpokladom dobrej spolupráce je tiež profesionálny prístup učiteľov. Úspešnosť spolupráce teda závisí od kvality osobnosti učiteľov, ktorí si dokážu získať dôveru rodičov (Belešová, 2023). Triedni učitelia by mali podporovať vývoj pozitívnych sociálnych interakcií medzi žiakmi v triede a motivovať ich k vytvoreniu vnútorných pravidiel triedy, ktoré sú v súlade so školským poriadkom a k tomu, aby dbali na ich dodržiavanie, čo by malo viesť k vytvoreniu otvorenej, bezpečnej atmosféry a pozitívnej sociálnej klímy v triede (Dutková, Medlenová, 2007).

Bibliografia

- Belešová, M. (2023). *Škola nie je výchovný tábor*. Bratislava: GRADA Slovakia, s.r.o. ISBN 978-80-8090-505-7.
- Bellová, S. (2018). Pedagogická interakcia z pohľadu sociálno-psychologických aspektov vo vzťahu učiteľ – žiak. In PETLÁK, E. a kol. *Príčiny a prejavy devalvačného správania žiakov voči učiteľom*. Bratislava: IRIS. ISBN 978-80-8200-024-8.
- Cangelosi, J. S. (1994). *Strategie řízení třídy*. 1. vyd. Portál : Praha. ISBN 80-7178-083-9.
- Čavajdová, B. (2006). Výchovná práca triedneho učiteľa. In: *Mládež a spoločnosť*, roč. 12, č. 3, s. 54-58. ISSN 1335-1109.
- Dravecký, J. (2013). *Spolupráca rodiny a školy*. [online]. Ružomberok: Katolícka univerzita. Dostupné na internete: http://www.jan.dravecky.org/data/spolupraca_rodiny_a_skoly.pdf
- Dutková, K., Medlenová, J. (2007). *Sprievodca triedneho učiteľa*. 1. vyd. Bratislava: Raabe. ISBN 80-89182-03-0-8.
- Hanuliaková, J. (2015). Komunikačná klíma vo vzťahu učiteľ – rodič. In *Naša škola*, roč. XIX, č. 4, s. 24-27. ISSN 1335-2733
- Hájičková, I. (2013). *Úloha triedneho učiteľa v podmienkach strednej odbornej školy*. Bratislava: Metodicko pedagogické centrum.
- Chmura, M., Malach, J., Vicherková, D. (2020). The Influence of Students' Professional Orientation on the Self-Evaluation of Digital Competences and Use of Digital Technologies by Teachers. In: BUSC, Carsten, Tilo WENDLER a Martin STEINICKE, ed. 19th European Conference on e-Learning ECEL. UK: Academic Conferences International Limited Reading, s. 113-120. ISBN 978-1-912764-78-5.
- Pařízek, V. (1988). *Učitel a jeho povolání*. Praha: Štátné pedagogické nakladatelství. ISBN 14-563-88.
- Tišťanová, K. (2012). *Špecifická pedagogického komunikovania*. Ružomberok: Verbum. ISBN 978-80-8084-885-9.

Príspevok je parciálnym výstupom projektu KEGA 012KU-4/2022 Bezpečnosť školského prostredia – nová výzva pre rozvoj vybraných kompetencií učiteľov základných a stredných škôl.

PhDr. Gabriela Siváková, PhD.

Katedra pedagogiky a psychológie

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok

gabriela.sivakova@ku.sk